

RINK-MEDALJEN TIL EIGIL KNUTH

*Medaljens tredie uddeling fandt sted ved mødet i
Det grønlandske Selskab den 9. februar 1967*

Det var Det grønlandske Selskabs formand, fhv. minister for Grønland Mikael Gam, der overrakte medaljen til polarforskeren Eigil Knuth og holdt følgende tale:

„Det grønlandske Selskab“s bestyrelse indstiftede den 4. februar 1960 en medalje, der bærer grønlændervennen, administratoren og videnskabsmanden Hinrich Johannes Rinks navn – *Rink-medaljen*.

Medaljen kan tildeles personer, der som Rink på fremragende måde har bidraget til Grønlands udforskning eller har udført et påskønnelsesværdigt og uegennyttigt arbejde til gavn for grønlænderne.

Vi vil i aften for tredie gang tildele en grønlandsforsker denne Rink-medalje.

Det er mig en stor glæde på Selskabets bestyrelses vegne ved denne lejlighed at skulle tildele grønlandsforskeren *Eigil Knuth* medaljen for hans omfattende bidrag til Grønlands udforskning.

Det er på et andet felt end Ejnar Mikkelsens og Lauge Kochs, Eigil Knuth har gjort sin indsats, idet det væsentlig har været på det arkæologiske område, han har haft sit virkefelt.

Den 15. december 1960, på Rinks dødsdag, modtog kaptajn *Ejnar Mikkelsen* som den første Rink-medaljen, og den 14. december 1961 blev medaljen tildelt dr. *Lauge Koch*.

Det er i år 35 år, siden Eigil Knuth første gang satte sin fod på Grønland som deltager i Nationalmuseets udgravninger i Vestgrønland. Det var i 1932. I 1934 – og igen efter krigen i 1945 – deltog han i lignende arkæologiske udgravninger. I 1935 var Knuth med på Courtauld-ekspeditionen til Østgrønland og deltog i 1936 i „Expedition Française Transgroenland“, som blandt andet affødte Knuths smukke bog „Fire mand og solen“.

I 1938–39 var Eigil Knuth leder af „Dansk Nordøstgrønland-Ekspedition“.

Alle disse ekspeditioner før anden verdenskrig kan måske betragtes som læreår – som en forskole til de senere ekspeditioner, der – kan man vist sige – foreløbig er delt i 2 perioder: 1947–50 og 1963–66, uden at dette dog har betydet ekspeditions-virksomhed hvert af årene. – Man skulle kende Eigil Knuth dårligt, om man nu tro-

Foto: Nordfoto

*Eigil Knuth modtager Rink-medaljen,
der bliver ham overrakt af formanden for Det grønlandske Selskab fhv. minister Mikael Gam.*

ede, det hermed er slut med disse Pearyland-ekspeditioner! – En tredje periode følger nok efter!

Allerede på sin første rejse til Pearyland blev Eigil Knuth klar over, at her lå en stor og interessant arkæologisk opgave og ventede – en arbejdsmark, der måske var helt enestående ved sine muligheder. Her var tydelige spor af mennesker og dyr, som engang havde levet der og vandret videre østpå, kommende vestfra, som de var. Det ville være af stor interesse at kende nærmere til dette, blandt andet fordi det tørre klima og de særlige jordbundsforhold havde betydet særdeles fine betingelser for bevarelse af levninger fra forhistorisk tid. Det ville være af stor betydning for udforskningen og forståelsen af eskimoernes vandringer og livsbetingelser undervejs, deres levesæt og kulturelle stadi i det hele taget, at kende dette særprægede landområde yderst mod nord til bunds.

Samtidig med til fulde at have denne forståelse var Eigil Knuth ængstelig for, at andre – tilmed eventuelt fremmede nationer – skulle komme først til Pearyland og

ved anlæggelse af flyveplads og gennem anden højteknisk aktivitet blive årsag til en skæbnesvanger forstyrrelse, måske endog ødelæggelse, af disse værdifulde arkæologiske marker. Det gjaldt derfor om at komme først fra dansk side – og iøvrigt også om at være med gennem dansk repræsentation, hvis fremmede ekspeditioner skulle stile mod Pearyland.

Derfor mener jeg også med rette at kunne sige, at den indsats, Knuth har gjort i Pearyland, er større, end man vist i almindelighed er klar over i Danmark – og i Grønland med.

Så vidt jeg har forstået, har Eigil Knuth reddet yderst værdifuldt arkæologisk materiale, som kan give os en mængde interessant viden om eskimoernes vidtstrakte vandringer, deres boliger, fangstredskaber, transportmidler o. m. a. – kort sagt hele deres kultur. – En nærmere vurdering af disse resultater vil overinspektør ved Nationalmuseet dr. *Helge Larsen* give.

Vi vil om lidt, hvad disse lange vandringer og den vidtstrakte, ensartede bebyggelse angår, se klare beviser gennem de pragtfulde farvelysbilleder, Knuth vil vise os. Vi vil på det, der er fundet på Knuths ekspeditioner, kunne se, hvor konsekvent linierne for eskimoernes vandringer er trukket op, – skrevet med arkæologiens klare skrift. Det ser for mig ud til, at Knuth har kunnet læse skriften.

Det har ikke altid været lige let for Eigil Knuth at komme igennem med sine mange ekspeditioner, hvad den økonomiske side angår. Der skal jo mange penge til, ikke mindst når så dyre ting som flyvemaskiner kommer ind i billedet. Her har staten vistnok hjulpet, men en betydelig del af udgifterne, den største vel, er skaffet ad privat vej. Den side af sagen har Knuth også klaret med energi og resultat.

Eigil Knuth har vist nu dusinet fuldt af grønlandsekspeditioner. I aften skal vi høre om og se billeder fra den tredje og fjerde Pearyland-Ekspedition.

Der kan til den ovenfor omtalte ydre indsats på grønlandsforskningens område føjes en fremhævelse af, at Eigil Knuth foruden ved sin forskerindsats også på anden måde har gjort sig fortjent til en udmærkelse. Der tænkes her på hans interesse for grønlændere hernede, og denne interesse har blandt andet givet sig udslag i et trofast arbejde i grønlænderforeningen „Kalatdlit“. Det kan også nævnes, at Eigil Knuth er med i den komité, der vil søge at få et „Grønlændernes Hus“ rejst her i København.

Endelig har Knuth både en litterær og en kunstnerisk indsats i forbindelse med Grønland bag sig. Før krigen boede han et helt år i Angmagssalik og dyrkede billedhuggerkunsten, karakteristiske typer blev fæstnet i rammende skulpturer, som man kan se på Nationalmuseet.

Alt dette erindret må det derfor være fuldt fortjent, at Eigil Knuth får tildelt Rink-medaljen som en velment anerkendelse fra „Det grønlandske Selskab“.

„Grønland har været dansk videnskabs hvæssesten,“ som Knud Rasmussen har sagt det engang. Et yderligere bevis for denne sandhed får vi gennem Eigil Knuths mange og interessante fund på Grønlands top – *Pearyland*.

– og hermed overrækker jeg Dem så, Eigil Knuth, *Rink-medaljen* som en påskønnelse fra dette Selskab for Deres indsats i Grønland og blandt grønlandere hernede.

Herefter talte næstformanden, overinspektør ved Nationalmuseet, dr. scient. Helge Larsen, som sagde følgende:

Slår man aftenens foredragsholder op i Den blå Bog, står der: Knuth Eigil, greve, billedhugger, forfatter. Det er han også og det både en talentfuld billedhugger og en udmærket skribent, men han kunne med lige så stor ret have kaldt sig ekspeditionsleder – eller om man vil – polarforsker og arkæolog. Vi har mange billedhuggere og forfattere i dette land, men udover kaptajn Ejnar Mikkelsen er da af nulevende vist ikke andre end Eigil Knuth, om hvem man med rette kan bruge betegnelsen polarforsker, og de to bliver antagelig de sidste. De store ekspeditioners tid er forbi. Der vil stadig være forskningsopgaver i Grønland, men de vil sikkert i fremtiden blive løst af mindre hold af videnskabsmænd med ganske bestemte opgaver. Knuth bliver sikkert den sidste danske, aktive polarforsker i ordets gamle betydning, og den indsats han har gjort, først sammen med Ebbe Munck men senere ene mand, med at tilrettelægge og gennemføre *Pearyland-Ekspeditionerne*, er i mine øjne tilstrækkelig begrundelse for, at Det grønlandske Selskab idag har tildelt ham *Rink-medaljen*.

Når jeg har bedt om ordet, er det imidlertid slet ikke for at tale om polarforskeren men om arkæologen Eigil Knuth, for jeg synes, der ved denne lejlighed skal siges ham tak fra Nationalmuseet for den fremragende indsats, han har gjort på det arkæologiske felt. Spørgsmålet er, om ikke det til syvende og sidst er de arkæologiske undersøgelser, der for ham har været hovedsagen og organisationerne en biting, noget han måtte tage med for at komme til *Pearyland* for at grave?

Knuths arkæologiske undersøgelser i *Pearyland* må aftvinge enhver arkæolog den største respekt, og Knuth har da også vundet fuld anerkendelse blandt arkæologer såvel herhjemme som i udlandet. Det bedste bevis herpå er, at hans navn forekommer i litteraturfortegnelsen i enhver afhandling om et eskimoarkæologisk emne, der er udkommet i de senere år.

Det var en meget vanskelig opgave, Knuth påtog sig, da han valgte *Pearyland* som sit arbejdsfelt. Det vanskelige består deri, at *Pearyland* altid har været meget tyndt befolket, og de spor fortidens beboere har efterladt sig i det vældige område er meget få og ikke nemme at finde. Jeg er tilbøjelig til at tro at mangel på fagarkæolog ville have givet op, hvis han skulle have ledt så længe efter de første spor, som Knuth måtte. Takket være hans fantastiske stædighed, som vi i dette tilfælde må

være glade for, at han er i besiddelse af, samt en glødende interesse for eskimoernes forhistorie lykkedes det for ham, men først efter at han i dagevis havde ligget på sine knæ og bogstavelig talt med næsen i jorden snuset sig frem til de første stykker flintaffald, der vidnede om fordums beboelse. Da han først havde fået farten af, hvor han skulle søge, gik det raskere, og han har sikkert efterhånden fået lokaliseret om ikke alle så i hvert fald hovedparten af Pearylands forhistoriske bopladser.

Senere kom tydingen af de sparsomme, men uhyre vigtige fund, af beliggenheden på terrasserne og drivtømmerets betydning for dateringen af bebyggelsen. Hvis De så, hvor lidt de samlede fund fylder, ville De tvivle på, at Knuth kunne fortælle så meget om Pearylands tidligere beboere, som han faktisk er i stand til, når han sammenholder fundene med sine opmålinger af huse og bopladser. Men en kendsgerning er det, at Pearyland idag hører til de i arkæologisk henseende bedst undersøgte områder i Grønland og tilmed et af de mest betydningsfulde, fordi vi derfra har de eneste beviser på, at Grønland har været beboet så tidligt som for 4000 år siden.

For det store arbejde, Knuth har lagt i Pearylands arkæologiske udforskning og for de hjembragte samlinger og resultater, vil jeg gerne bringe Eigil Knuth Nationalmuseets varmeste tak og lykønskning til den fine medalje, som han ærlig har fortjent.